

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФЛОРИСТИЧНИХ І ФАУНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ
ФЛОРИСТИЧНИХ І ФАУНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

**REGIONAL ASPECTS
OF FLORISTIC AND FAUNISTIC RESEARCH**

MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND NATURAL RESOURCES OF UKRAINE
CHERMOSH NATIONAL PARK
KHOTYN NATIONAL PARK
YURIY FEDKOVYCH CHERNIVTSI NATIONAL UNIVERSITY
EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF BIOLOGY, CHEMISTRY AND BIORESOURCES
CENTRE FOR ECOLOGICAL EDUCATION IN BIODIVERSITY CONSERVATION
CHERNIVTSI REGIONAL MUSEUM
BUKOVYNIAN SOCIETY OF NATURE INVESTIGATORS
NGO «UKRAINIAN NATURE CONSERVATION GROUP»
INSTITUTE FOR EVOLUTIONARY ECOLOGY NAS OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE
CHERNIVTSI REGIONAL ORGANIZATION OF THE UKRAINIAN SOCIETY OF NATURE CONSERVATION
PUSZCZA ROMINCKA LANDSCAPE PARK
ROMINCKA FOREST FUND

REGIONAL ASPECTS OF FLORISTIC AND FAUNISTIC RESEARCH

**PROCEEDINGS OF THE SIXTH INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

12-13 October 2023

Putyla, Chernivtsi region, UKRAINE

Edited by

Prof. I. I. Chornei, DSc

I. V. Skilsky, PhD

D. I. Yuzyk, PhD

O. V. Vasyliuk

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ЧЕРЕМОСЬКИЙ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ХОТИНСЬКИЙ»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІОЛОГІЇ, ХІМІЇ ТА БІОРЕСУРСІВ
ЕКОЛОГО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЦЕНТР ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
БУКОВИНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПРИРОДОДОСЛІДНИКІВ
ГО «УКРАЇНСЬКА ПРИРОДООХОРОННА ГРУПА»
ІНСТИТУТ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ ЕКОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ОХОРОНИ ПРИРОДИ
ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ПУЩА РОМІНТСЬКА»
ФОНД РОМІНТСЬКОЇ ПУЩІ

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФЛОРИСТИЧНИХ І ФАУНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МАТЕРІАЛИ ШОСТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

12-13 жовтня 2023 року

смт Путила, Чернівецька область, УКРАЇНА

Наукові редактори

доктор біологічних наук, професор **І. І. Чорней**,

кандидат біологічних наук **І. В. Скільський**,

кандидат біологічних наук **Д. І. Юзик**,

О. В. Василюк

УДК 502.75:591.9
Р32

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Чернівецького обласного краєзнавчого музею
(протокол № 4 від 5 вересня 2023 року)

Голова редакційної колегії: к. б. н. **Д. І. Юзик** (Національний природний парк «Черемоський»)

Відповідальний секретар редакційної колегії: **Т. В. Савчук** (Національний природний парк «Черемоський»)

Члени редакційної колегії: д. б. н., доцент **В. В. Буджак** (Інститут еволюційної екології НАН України); **О. В. Василюк** (ГО «Українська природоохоронна група», Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України); к. б. н., с. н. с. **М. В. Величко** (Національна академія Служби безпеки України); **В. О. Гребенщиков** (Національний природний парк «Черемоський»); к. г. н., с. н. с. **В. П. Коржик** (Чернівецька обласна організація Українського товариства охорони природи, Буковинське товариство природодослідників); **Я. Красєвський** (Ландшафтний парк «Пуца Ромінтська», Фонд Ромінтської пуци (Польща)); д. б. н., професор **М. М. Марченко** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича); д. г. н., професор **Б. Т. Рідуш** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича); к. б. н. **І. В. Скільський** (Чернівецький обласний краєзнавчий музей, Національний природний парк «Хотинський»); к. б. н. **Н. А. Смірнов** (Чернівецький обласний краєзнавчий музей); к. б. н. **А. І. Токарюк** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича); д. б. н., професор **І. І. Чорней** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича); **А. В. Юзик** (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди)

Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали Шостої міжнародної науково-практичної конференції (12-13 жовтня 2023 року, смт Путила, Чернівецька область, Україна) / наук. ред. І. І. Чорней, І. В. Скільський, Д. І. Юзик, О. В. Василюк. – Чернівці : Друк Арт, 2023. – 320 с. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 35).

ISBN 978-617-8129-39-2

Представлені результати досліджень науковців з України, Великої Британії, Чеської Республіки, Словачької Республіки і Польщі. Вони відображають теоретичні, методологічні та практичні проблеми моніторингу біологічного і ландшафтного різноманіття, становлення й розвитку заповідної справи, актуальні питання охорони природи, екологічної освіти, рекреації.

Для співробітників наукових установ, викладачів і студентів природничих спеціальностей закладів вищої освіти, вчителів біології та географії загальноосвітніх шкіл, екологів і краєзнавців.

УДК 502.75:591.9

ISBN 978-617-8129-39-2

© Колектив авторів, 2023

© ТОВ «Друк Арт», підготовка видання, 2023

ВИПАДОК ЛЕЙЦИЗМУ В ЧОРНОЇ СИНІЦІ (*PERIPARUS ATER*) НА ТЕРИТОРІЇ ГЕТЬМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ (СУМСЬКА ОБЛАСТЬ)

О. О. Ярис

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, УКРАЇНА
lena.chebitko.95@ukr.net

Найважливішими пігментами, що визначають забарвлення оперення у птахів, є меланіни та каротиніди. Колір каротинідів варіюється від блідо-жовтого до багряно-червоного. Вони надходять з їжею і під дією ферментів перетворюються на барвні пігменти [4]. Аберації цієї пігментації здебільшого викликані кормовими проблемами і зазвичай не мають генетичної причини, однак коли цих каротинідів не вистачає птахам, тоді забарвлення їхнього оперення набуває білого кольору. Н. van Grouw [4] зазначив, що такі аберації спостерігаються у видів: плиска жовта (*Motacilla flava* L., 1758), вівчарик весняний (*Phylloscopus trochilus* (L., 1758)), синиця блакитна (*Cyanistes caeruleus* (L., 1758)), синиця велика (*Parus major* L., 1758), вивільга (*Oriolus oriolus* (L., 1758)), зяблик (*Fringilla coelebs* L., 1758), зеленяк (*Chloris chloris* (L., 1758)), щиглик (*Carduelis carduelis* (L., 1758)), шишкар ялиновий (*Loxia curvirostra* L., 1758).

У деяких видів птахів добре відомі спадкові дефекти забарвлення, такі, як альбінізм і лейцизм. Лейцизм визначається як часткова або повна відсутність еумеланіну та феомеланіну в пір'ї внаслідок спадкового порушення відкладення цих пігментів у пір'ї птахів [4]. Відомі різні форми лейцизму, які можуть варіювати від кількох білих пір'їн (<25 %) до абсолютно білих особин (100 %). У деяких випадках лейцистичні птахи можуть виявляти знижену пігментацію у дзьобі, ногах і в деяких частинах ока, хоча вони відрізняються від альбіносів тим, що мають темну зіницю, коли присутні пігменти в задній частині очного яблука. Причини лейцизму часто пояснюють експресією мутантних алелів або відхиленням експресії генів [7]. Крім того, такі випадки можуть бути результатом фізіологічного порушення [8]. Безпосередньою причиною альбінізму є спадкова ознака, зумовлена одним аутосомно-рецесивним геном, який викликає недостатню активність ферменту тирозинази, ключового компонента, що веде до утворення меланіну [7]. Втім, не можна не погодитися з дослідниками А. Р. Møller, А. Bonisoli-Alquati і Т. А. Mousseau [6], які визначили, що поширеність альбінізму в різних видів птахів є значним фактором впливу радіаційного фону на чисельність популяції в околицях Чорнобиля.

У ході проведених моніторингових робіт [1; 3] з вивчення птахів у штучних гніздівлях на території Гетьманського НПП поблизу с. Кам'янка (Сумська область) у третій декаді квітня 2021 року виявлено гніздо з кладкою (6 яєць) чорної синиці (*Periparus ater* (L., 1758)) [2]. У третій декаді травня у штучній гніздівлі знайдено 5 пташенят (18-денного віку) та одне пташеня-лейцист (14-денного віку). За результатами наступної перевірки у штучній гніздівлі залишилося лише мертве пташеня-лейцист.

Вважається, що відсутність пігментації призводить до низької тривалості життя, оскільки такі особи будуть більш схильні до хижацтва та внутрішньовидових конфліктів [5]. За літературними даними [4] чимало випадків лейцизму виявлено у представників ряду Горобцеподібні (Passeriformes): сойка (*Garrulus glandarius* (L., 1758)), пуночка (*Plectrophenax nivalis* (L., 1758)), горобець хатний (*Passer domesticus* (L., 1758)) і дрізд співочий (*Turdus philomelos* C. L. Brehm, 1831); ряду Журавлеподібні (Gruiformes): лиска (*Fulica atra* L., 1758); ряду Сивкоподібні (Charadriiformes): кулик-сорока (*Haematopus ostralegus* L., 1758), мартин сивий (*Larus canus* L., 1758) і чайка (*Vanellus vanellus* (L., 1758)).

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельник А. О., Ярис О. О. До складу гнізд синиці великої (*Parus major*) у штучних гніздівлях в умовах північного сходу України // Третя міжнар. конф. молодих учених «Харківський природничий форум» (15-16 травня 2020 р., м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2020. – С. 202.
2. Ярис О. О. Екологічна роль штучних гніздівель у поширенні близькоспоріднених видів синиць родини Paridae в умовах північного сходу України // Актуальні проблеми дослідження довкілля. Матер. IX Міжнар. наук. конф. (Суми, 25-27 травня 2021 р.). – Суми, 2021. – С. 126-129.

3. Ярис О. О. Значення штучних гніздівель для птахів у підтриманні біотичного різноманіття біогеоценозів північного сходу України. Дис. ... д-ра філософії. – Харків, 2022. – 348 с.
4. van Grouw H. Not every white bird is an albino: sense and nonsense about colour aberrations in birds // Dutch Birding. – 2006. – Vol. 28. – P. 79-89.
5. Holt D. W., Robertson M. W., Ricks J. T. Albino eastern screech-owl, *Otus asio* // Canadian Field Naturalist. – 1995. – Vol. 109, N 1. – P. 121-122.
6. Møller A. P., Bonisoli-Alquati A., Mousseau T. A. High frequency of albinism and tumours in free-living birds around Chernobyl // Mutation Research/Genetic Toxicology and Environmental Mutagenesis. – 2013. – Vol. 757, N 1. – P. 52-59.
7. Nogueira D. M., Alves M. A. S. A case of leucism in the burrowing owl *Athene cunicularia* (Aves: Strigiformes) with confirmation of species identity using cytogenetic analysis // Zoologia (Curitiba). – 2011. – Vol. 28. – P. 53-57.
8. Phillips A. R. K. The cause of partial albinism in a Great-tailed Grackle // Wilson Bulletin. – 1954. – Vol. 66. – P. 66.

РЕЄСТРАЦІЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ КОМАХ НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «МАЛЕ ПОЛІССЯ»

Н. В. Кратасюк, О. В. Мнюх

Національний природний парк «Мале Полісся», УКРАЇНА

dotsenko949@gmail.com; alexmnukh@gmail.com

Дослідження та охорона раритетної компоненти ентомофауни сьогодні є одним із невідкладних завдань установ природно-заповідного фонду й актуальним загалом у контексті збереження біоти [1]. Для

Знахідки раритетних видів комах на території НПП «Мале Полісся» у 2022-2023 рр.

Дата	Місце знахідки	Координати	Додаткова інформація
Красуня діва (<i>Calopteryx virgo</i> (Linnaeus, 1758))			
9.06.2022 р.	Стриганське л-во, кв. 11, вид. 6	50.306128 N, 26.774613 E	1 ос. імаго
30.06.2022 р.	Михельське л-во, кв. 8, вид. 6	50.216781 N, 26.833611 E	1 ос. імаго
3.08.2022 р.	Стриганське л-во, кв. 4, вид. 1	50.314169 N, 26.764209 E	1 ос. імаго
4.07.2023 р.	Стриганське л-во, кв. 11, вид. 6	50.306275 N, 26.781754 E	2 ос. імаго
Білоноска болотяна (<i>Leucorrhinia pectoralis</i> (Charpentier, 1825))			
5.07.2022 р.	Лютарське л-во, кв. 33, вид. 25	50.214287 N, 26.724219 E	1 ос. імаго
Дозорець-імператор (<i>Anax imperator</i> Leach, 1815)			
14.06.2023 р.	Михельське л-во, кв. 3, вид. 20	50.217829 N, 26.837892 E	1 ос. імаго
Вусач дубовий великий західний (<i>Cerambyx cerdo</i> Linnaeus, 1758)			
25.07.2022 р.	Лютарське л-во, кв. 29, вид. 6	50.214577 N, 26.760392 E	1 ос. імаго
Мнемозина (<i>Parnassius mnemosyne</i> (Linnaeus, 1758))			
27.05.2022 р.	Лютарське л-во, кв. 49, вид. 18	50.183578 N, 26.753698 E	2 ос. імаго
31.07.2023 р.	Лютарське л-во, кв. 49, вид. 18	50.183807 N, 26.752467 E	1 ос. імаго
Мінливець великий (<i>Apatura iris</i> (Linnaeus, 1758))			
21.06.2022 р.	Лютарське л-во, кв. 30, вид. 7	50.210403 N, 26.782293 E	1 ос. імаго
Ксилокопа звичайна (<i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker, 1872)			
25.05.2022 р.	Михельське л-во, кв. 1, вид. 1	50.236618 N, 26.79778 E	1 ос. імаго
20.06.2023 р.	Михельське л-во, кв. 1, вид. 1	50.236673 N, 26.798694 E	2 ос. імаго

учених та біологів, що побудована на концепції картування й обміну спостереженнями біорізноманіття по всьому світу. Зібрані матеріали стосуються 7 видів комах (таблиця).

Варто зазначити, що високу созологічну цінність для раритетної ентомофауни становлять окремі ділянки лучних ценозів національного парку, а також водно-болотні та гідрологічні комплекси, зокрема

цього необхідно мати достовірну інформацію про видовий склад, чисельність та поширення рідкісних і зникаючих видів. Відповідно, можна запропонувати шляхи оптимізації управлінських рішень, що стосуються збереження та відтворення біорізноманіття.

Нами представлена інформація щодо знахідок раритетних видів комах [2] у Національному природному парку «Мале Полісся», які були зафіксовані під час моніторингових обстежень території протягом 2022-2023 років. Окремі спостереження підтверджені відповідними фотоматеріалами, які опубліковані на онлайн платформі iNaturalist. Це соціальна мережа натуралістів, громадянських

Наукове видання

Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень

*Матеріали Шостої міжнародної
науково-практичної конференції*

12-13 жовтня 2023 року
смт Путила, Чернівецька область, Україна

Редактор І. В. Скільський

Технічний редактор І. В. Скільський

Для оформлення книги використані фото М. С. Атаманюка і Л. І. Мелещук
та ілюстрації з мережі Інтернет (UAnimals-Instagram, vseosvita.ua і <https://fons.pibig.info/23234.html>)

Підготовка до друку В. М. Дворського, А. В. Добрянського

Підписано до друку 12.09.2023. Формат 70×100/16.
Папір офсетний. Гарнітура Arial Narrow. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 26,00. Тираж 150 прим. Зам. 231313.

Видавець ТОВ «Друк Арт»
58018 Чернівці, вул. Маловокзальна, 2Д, т. 585-432
Ліцензія про державну реєстрацію ДК № 2741 від 15.01.2007 р.
Виготовлювач ФОП Варвус В. В.

